

श्री गोविन्द गुरु युनिवर्सिटी, गोधरा
SGG University, Godhara

अभ्यासक्रम

(जून 2017थी बीए सूचना ना मणे त्यां सुधी अमलमां)

बी.ए. सेमेस्टर III अने IV कुल गुणु भार: 70

वर्ष: 2017-18

संस्कृत - विभाग

Semester: III

Core Course:

201

गङ्गालहरी –पंडितराज जगन्नाथ अने व्याकरण

युनिट: 1 श्लोक 1 थी 18

युनिट: 2 श्लोक 19 थी 36

युनिट: 3 श्लोक 37 थी 53 व्याकरण: अस्मद्, युष्मद् अने तद् सर्वनाम, तेमञ्ज बाल अने बालाना ङेवा ऐटवे के अकारान्त पुल्लिङ्ग अने आकारान्त स्त्रीलिङ्ग शब्दोनां पंचमी विभक्तिनां इपो साथे आ+गम् (गच्छ) अने आ+नी (नय)नो वर्तमानकाणनां इपोनो वाक्य प्रयोग; बहिः, कुतः, प्राक्, पश्चात्, ततः (त्यांथी)- अव्ययोनो प्रयोग, तस् प्रत्ययनो प्रयोग..

युनिट: 4 पं. जगन्नाथः कृति परिचय, पंडितराज जगन्नाथनी विद्वत्ता, काव्य शैली; स्तोत्र साहित्यः प्रकारो अने स्वरूप, मूल्यांकन; पं.जगन्नाथ भक्त कवि तर्क मूल्यांकन

प्रश्नपत्रनी इपरेषा:

प्रश्न: 1. (युनिट अेकमांथी)

(अ) विवरण सखित भावानुवाद (अेमांथी अेक श्लोक) 04

(ब) टूंकनोध (चारमांथी अे) अथवा सामान्य प्रश्न (1 अथवा 1) 10

प्रश्न: 2. (युनिट अेमांथी)

(अ) विवरण सखित भावानुवाद (अेमांथी अेक श्लोक) 04

(ब) टूंकनोध (चारमांथी अे) अथवा सामान्य प्रश्न (1 अथवा 1)) 10

प्रश्न: 3. (युनिट त्रणमांथी)

(अ) विवरण सखित भावानुवाद (अेमांथी अेक श्लोक) 04

(ब) व्याकरणना प्रश्न 10

प्रश्न: 4. (युनिट चारमांथी)

सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोध (चारमांथी अे) 14

प्रश्न: 5 (युनिट अेकथी चारमांथी)

(अ) MCQs 08

(ब) टूंकना प्रश्नो (छेतुलक्षी, सायुं-भोट्टे, ङोडकां ङोडो, भावी ङग्या) 06

संदर्भ ग्रंथ:

1. गङ्गालहरी- पण्डितराज जगन्नाथ,
2. संस्कृत साहित्य का इतिहास- आचार्य बलदेव उपाध्याय
3. संस्कृत साहित्य का बृहद् इतिहास- वाचस्पति गैरोलो, चौखम्बा
4. History of Sanskrit literature- M. Winternitz
5. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटियाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
6. रचनानुवाद कौमुदी- कपिलदेव द्विवेदी- विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
7. संस्कृत वाक्य संरचना- डॉ वसंतकुमार भट्ट, सरस्वती पुस्तक भंडार

Core Course:

202

काव्यप्रकाश (उल्लास 1 अने 10) -आचार्य मम्मट अने व्याकरण

युनिट: 1 प्रथम उल्लास- कारिका 1, 2, 3

युनिट: 2 प्रथम उल्लास- कारिका 4, 5, अलंकार: विवरण, ओणप्प

युनिट: 3 दशमो उल्लास (अलंकार: लक्षण, उदाहरण, समञ्जति): भेद रखित उपमा, उत्प्रेक्षा, इपक, अनन्वय, अपलनुति, श्लेष, समासोक्ति, निदर्शना, व्याकरण: अस्मद्, युष्मद् अने तद् सर्वनाम, तेमञ्ज बाल अने बालाना ङेवा ऐटवे के अकारान्त पुल्लिङ्ग अने आकारान्त स्त्रीलिङ्ग शब्दोनां पष्ठी विभक्तिनां इपो साथे कृ, भू, अस् नां वर्तमानकाणनां इपोनो वाक्यप्रयोग; किम् (शुं), उपरि, पुरतः, दक्षिणत), अधः, पृष्ठतः- अव्ययोनो प्रयोग

	યુનિટ: 4 આચાર્ય મમ્મટનો પરિચય, કાવ્યપ્રકાશ-પરિચય: ગ્રંથ, કર્તૃત્વ વિષયક મતો કાવ્યના સંપ્રદાયો	
પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:	પ્રશ્ન: 1. (યુનિટ એકમાંથી)	
	(અ) સંદર્ભ સમજૂતી (ચારમાંથી બે)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (2માંથી1)	10
	પ્રશ્ન: 2. (યુનિટ બેમાંથી)	
	(અ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક શ્લોક)	04
	(બ) અલંકારની વિવરણ સહિત ઓળખ (બેમાંથી એક)	10
	પ્રશ્ન: 3. (યુનિટ ત્રણમાંથી)	
	(અ) અલંકારની લક્ષણ સહિત સમજૂતી (ચારમાંથી બે)	04
	(બ) વ્યાકરણનો પ્રશ્ન	10
	પ્રશ્ન: 4. (યુનિટ ચારમાંથી)	
સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (એકના વિકલ્પે એક)	14	
પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)		
(અ) MCQs (કોઈ વિકલ્પ નહીં)	08	
(બ) ટૂંકા પ્રશ્નો (હેતુલક્ષી, સાચું-ખોટું, જોડકાં જોડો, ખાલી જગ્યા)	06	

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. કાવ્યપ્રકાશ (મમ્મટનો કાવ્યવિચાર) –નગીનદાસ પારેખ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ-(1987)
2. ભારતીય સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- પ્રો. ડૉ તપસ્વી નાન્દી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
3. પ્રાચીન સાહિત્ય મીમાંસા-એક આકલન, મૂ.વે. ડૉ અશોક કેળકર અનુ. ડૉ અરવિંદ ભંડારી, ગુજરાત યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
4. History of Sanskrit Poetics- S K De, Calcutta (1976)
5. History of Poetics- P V Kane, Motilal Banarasidaas, Delhi (1961)
6. મમ્મટ- જગન્નાથ પાઠક, સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્લી
7. આચાર્ય મમ્મટ- પ્રો. ધુંડિરાજ સપ્તે, મ.પ્ર. હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, 1971
8. બૃહદ્ અનુવાદચન્દ્રિકા- ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્લી
9. રચનાનુવાદ કૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી- વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
10. સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના- ડૉ વસંતકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર

Core Course: 203 ઋગ્વેદ (સૂક્ત: વિષ્ણુસૂક્તમ્ 1.154, ઉપસ્ સૂક્તમ્ 4.51, યમ-યમી સંવાદ સૂક્તમ્ 10.10, અક્ષ સૂક્તમ્ 10.34, પુરુષ સૂક્તમ્ 10.90, ભક્ષુ સૂક્તમ્ 10.117; અને વ્યાકરણ

યુનિટ: 1	વિષ્ણુસૂક્તમ્ 1.154 અને ઉપસ્ સૂક્તમ્ 5.41; વેદ: શબ્દના વિવિધ અર્થ, વેદના અધ્યયનનું મહત્ત્વ, ઋગ્વેદની શાખા, ઋગ્વેદની સૂક્ત-મંત્ર વ્યવસ્થા	
યુનિટ: 2	યમ-યમી સંવાદ સૂક્તમ્ 10.10 અને અક્ષ સૂક્તમ્ 10.34; સંહિતાઓના વિષયવસ્તુનો સામાન્ય પરિચય (યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ), ઇંદ-પરિચય,	
યુનિટ: 3	પુરુષ સૂક્તમ્ 10.90 અને ભિક્ષુ સૂક્તમ્ 10.117; વ્યાકરણ: કૃ, મૂ, અને અસ્ ધાતુનાં ઘસ્ટન ભૂતકાળ અને ભવિષ્યકાળનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; અદ્ય, હ્યઃ, શ્વઃ, પરહ્યઃ, પરશ્વ- અવ્યયોનો પ્રયોગ	
યુનિટ: 4	દેવતા-પરિચય (વિષ્ણુ, ઉપસુ, યમ અને યમી, પુરુષ), ઋગ્વેદનાં સૂક્તોના પ્રકાર, વેદોમાં રાષ્ટ્રભક્તિ, સૂક્તનું રસદર્શન, ઋગ્વેદકાલીન સમાજ	

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા: પ્રશ્ન: 1. (યુનિટ એકમાંથી)

	(અ) સવિવરણ અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1 અથવા 1))	10
પ્રશ્ન: 2.	(યુનિટ બેમાંથી)	
	(અ) સવિવરણ અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1 અથવા 1)	10
પ્રશ્ન: 3.	(યુનિટ ત્રણમાંથી)	14
	(અ) ટૂંકનોંધ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) વ્યાકરણના પ્રશ્ન	10
પ્રશ્ન: 4.	(યુનિટ ચારમાંથી)	
	સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ	14
પ્રશ્ન: 5	(યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
	(અ) MCQs	08
	(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્ન (જોડકાં, સાચું-ખોટું, ખાલી જગ્યા પૂરો વગેરે)	06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. ऋग्वेद- सायण् भाष्य सहित 1-5, वैदिक संशोधन मंडल, पूना
2. Studies in Vedic Interpretation –A.B. Purani
3. History of Sanskrit literature- M. Winternitz
4. Vedic Mythology by Macdonell
5. वैदिक छन्दमीमांसा- पं. युधिष्ठिर भीमांसक
6. ऋक्सूक्तवैजयन्ती- संपा. प्रो. अच.डी. वेलाणकर, भारतीय विद्या भवन, मुंबई
7. वैदिक साहित्य અને સંસ્કૃતિ- ડૉ ગૌતમ પટેલ, ગુજ. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
9. ऋग्वेद परिचय- आचार्यश्री विष्णुदेव सां. पंडित, गुज. युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड, गुजरात राज्य, अमदावाद्
10. वैदिक कोश भा. 1, 2 मॅकडोनल અને ક્રીથ કૃત, અનુ. ડૉ સૂર્યકાન્ત
11. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटियाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
12. रचनानुवाद कौमुदी- कपिलदेव द्विवेदी- विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
13. संस्कृत वाक्य संरचना- ડૉ વસંતકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર

Elective Course: 201

गङ्गालहरी –પંડિતરાજ જગન્નાથ અને વ્યાકરણ

યુનિટ: 1	શ્લોક 1 થી 18	
યુનિટ: 2	શ્લોક 19 થી 36	
યુનિટ: 3	શ્લોક 37થી 53	વ્યાકરણ: અસ્મદ્, યુષ્મદ્ અને તદ્ સર્વનામ, તેમજ બાલ અને બાલાના જેવા એટલે કે અકારાન્ત પુલ્લિંગ અને આકારાન્ત સ્ત્રીલિંગ શબ્દોનાં પંચમી વિભક્તિનાં રૂપો સાથે આ+ગમ્ (ગચ્છ) અને આ+ની (નય્)નો વ.કા.નાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; બહિઃ, કુતઃ, પ્રાક્, પશ્ચાત્, તતઃ (ત્યાંથી)- અવ્યયોનો અવ્યયોનો પ્રયોગ, તસ્ પ્રત્યયનો પ્રયોગ
યુનિટ: 4	પં. જગન્નાથઃ કૃતિ પરિચય, પંડિતરાજ જગન્નાથની વિદ્વત્તા, કાવ્યશૈલી સ્તોત્ર સાહિત્ય-પ્રકારો અને સ્વરૂપ, મૂલ્યાંકન; પં. જગન્નાથ ભક્ત કવિ રૂપે: મૂલ્યાંકન	

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

પ્રશ્ન: 1.	(યુનિટ એકમાંથી)	
	(અ) વિવરણ સહિત ભાવાનુવાદ (બેમાંથી એક શ્લોક)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1 અથવા 1))	10
પ્રશ્ન: 2.	(યુનિટ બેમાંથી)	
	(અ) વિવરણ સહિત ભાવાનુવાદ (બેમાંથી એક શ્લોક)	04

	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1અથવા1)	10
પ્રશ્ન: 3.	(યુનિટ ત્રણમાંથી)	
	(અ) વિવરણ સહિત ભાવાનુવાદ (બેમાંથી એક શ્લોક)	04
	(બ) વ્યાકરણનો પ્રશ્ન	10
પ્રશ્ન: 4.	(યુનિટ ચારમાંથી)	
	સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે)	14
પ્રશ્ન: 5	(યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
	(અ) MCQs	08
	(બ) ટૂંકા પ્રશ્નો (હેતુલક્ષી, સાચું-ખોટું, જોડકાં જોડો, ખાલી જગ્યા) 06	

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. ગङ्गालहरी- पण्डितराज जगन्नाथ,
2. संस्कृत साहित्य का इतिहास- आचार्य बलदेव उपाध्याय
3. संस्कृत साहित्य का बृहद् इतिहास- वाचस्पति गैरोलो, चौखम्बा
4. History of Sanskrit literature- M. Winternitz
5. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटियाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
6. रचनानुवाद कौमुदी- कपिलदेव द्विवेदी- विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
7. संस्कृत वाक्य संरचना- डॉ वसंतकुमार भट्ट, सरस्वती पुस्तक भंडार

અથવા

મનુસ્મૃતિ અ. 3 (ધર્મશાસ્ત્ર- વિષય અને કાર્યક્ષેત્ર, સ્મૃતિ સાહિત્ય ઉદ્ભવ અને વિકાસ, મનુસ્મૃતિ: પરિચય, રચનાકાળ, મનુસ્મૃતિના કર્તૃત્વનો પ્રશ્ન, મનુસ્મૃતિ વિષયનિરૂપણ, અને વ્યાકરણ

યુનીટ: 1. મનુ. અ. 3 શ્લોક. 1થી 62

યુનીટ: 2 મનુ. અ. 3 શ્લોક. 63થી 121

યુનીટ: 3 મનુ. અ. 3 શ્લોક 122થી 170, અને વ્યાકરણ: અસ્મદ્, યુષ્મદ્ અને તદ્ સર્વનામ, તેમજ બાલ અને બાલાના જેવા એટલે કે અકારાન્ત પુલ્લિંગ અને આકારાન્ત સ્ત્રીલિંગ શબ્દોની પંચમી વિભક્તિનાં રૂપો સાથે આ+ગમ્ (ગચ્છ) અને આ+ની (નય્)નાં વર્તમાન કાળનાં રૂપોનો વાક્ય પ્રયોગ; બહિઃ, કુતઃ, પ્રાક્, પશ્ચાત્, તતઃ (ત્યાંથી)- અવ્યયોનો પ્રયોગ, તસ્ પ્રત્યયનો પ્રયોગ

યુનીટ: 4 ધર્મશાસ્ત્ર વિષય અને કાર્યક્ષેત્ર, સ્મૃતિ સાહિત્ય: ઉદ્ભવ અને વિકાસ

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

પ્રશ્ન: 1	(યુનિટ એકમાંથી)	
	(અ) વિવેચનાત્મક નોંધસહિત અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1ના વિકલ્પે 1)	10
પ્રશ્ન: 2	(યુનિટ બેમાંથી)	
	(અ) વિવેચનાત્મક નોંધ સહિત અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1ના વિકલ્પે 1)	10
પ્રશ્ન: 3	(યુનિટ ત્રણમાંથી)	
	(અ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન 1ના વિકલ્પે 1)	04
	(બ) વ્યાકરણ-વિષયક પ્રશ્ન	10
પ્રશ્ન: 4	(યુનિટ ચારમાંથી)	
	(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન (1ના વિકલ્પે 1) અથવા ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે)	14
પ્રશ્ન: 5	(યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
	(ક) MCQs	08
	(ખ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (જોડકાં, ખરું-ખોટું, ખાલી જગ્યા વગેરે)	06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. મનુસ્મૃતિ- મેઘાતિથીની ટીકા સહિત
2. વિશુદ્ધ મનુસ્મૃતિ- ભાષ્યકાર, અનુસંધાન કર્તા અને સમીક્ષક- પ્રો. ડૉ સુરેન્દ્ર કુમાર, દર્શન યોગ મહાવિદ્યાલય, સાબરકાંઠા (2003)
3. મનુસ્મૃતિ (માનવધર્મશાસ્ત્ર)-અનુ. હરેન્દ્ર શુક્લ, હરિહર પુસ્તકાલય, સુરત, 1993
4. History of Dharma Shashtra- P V Kane
5. બૃહદ્-અનુવાદચન્દ્રિકા-ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્લી
6. રચનાનુવાદકૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી, વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
7. સંસ્કૃત વાક્યસંરચના- ડૉ વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ

Elective Course: 202

કાવ્યપ્રકાશ (ઉલ્લાસ 1-10) -આચાર્ય મમ્મટ અને વ્યાકરણ

યુનિટ: 1 પ્રથમ ઉલ્લાસ- કારિકા 1, 2, 3

યુનિટ: 2 પ્રથમ ઉલ્લાસ- કારિકા 4, 5, અલંકાર: વિવરણ, ઓળખ

યુનિટ: 3 દશમો ઉલ્લાસ (અલંકાર: લક્ષણ, ઉદાહરણ, સમજૂતિ): ભેદ રહિત ઉપમા, ઉત્પ્રેક્ષા, રૂપક, અનન્વય, અપલ્પનુતિ, શ્લેષ, સમાસોક્તિ, નિદર્શના, વ્યાકરણ: અસ્મદ્, યુષ્મદ્ અને તદ્ સર્વનામ, તેમજ બાલ અને બાલાના જોવા એટલે કે અકારાન્ત પુલ્લિંગ અને આકારાન્ત સ્ત્રીલિંગ શબ્દોનાં પછી વિભક્તિનાં રૂપો સાથે કૃ, ષૂ, અસ્ નાં વર્તમાનકાળનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; કિમ્ (શું), ઉપરિ, પુરતઃ, દક્ષિણતઃ, અધઃ, પૃષ્ઠતઃ- અવ્યયોનો પ્રયોગ

યુનિટ: 4 આચાર્ય મમ્મટનો પરિચય, કાવ્યપ્રકાશ-પરિચય: ગ્રંથકર્તૃન્વ વિષયક મતો કાવ્યના સંપ્રદાયો

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

- પ્રશ્ન: 1. (યુનિટ એકમાંથી)
- (અ) સંદર્ભ સમજૂતી (ચારમાંથી બે) 04
- (બ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (2માંથી1) 10
- પ્રશ્ન: 2. (યુનિટ બેમાંથી)
- (અ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક શ્લોક) 04
- (બ) અલંકારની વિવરણ સહિત ઓળખ (બેમાંથી એક) 10
- પ્રશ્ન: 3. (યુનિટ ત્રણમાંથી)
- (અ) અલંકારની લક્ષણ સહિત સમજૂતી (ચારમાંથી બે) 04
- (બ) વ્યાકરણનો પ્રશ્ન 10
- પ્રશ્ન: 4. (યુનિટ ચારમાંથી)
- સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (એકના વિકલ્પે એક) 14
- પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)
- (અ) MCQs 08
- (બ) ટૂંકા પ્રશ્નો (હેતુલક્ષી, સાચું-ખોટું, જોડકાં જોડો, ખાલી જગ્યા) 06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. કાવ્યપ્રકાશ (મમ્મટનો કાવ્યવિચાર)-નગીનદાસ પારેખ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ (1987)
2. ભારતીય સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- પ્રો. ડૉ તપસ્વી નાન્દી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
3. પ્રાચીન સાહિત્ય મીમાંસા-એક આકલન, મૂ.લે. ડૉ અશોક કેળકર અનુ. ડૉ અરવિંદ ભંડારી, ગુજરાત યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
4. History of Sanskrit Poetics- S K De, Calcutta (1976)
5. History of Poetics- P V Kane, Motilal Banarasidaas, Delhi (1961)
6. મમ્મટ- જગન્નાથ પાઠક, સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્લી

7. आचार्य मम्मट- प्रो. धुंडिराज सप्रे, म.प्र. हिन्दी ग्रंथ अकादमी, 1971
8. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटियाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
9. रचनानुवाद कौमुदी- कपिलदेव द्विवेदी- विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
10. संस्कृत वाक्य संरचना- डॉ वसंतकुमार भट्ट, सरस्वती पुस्तक भंडार

अथवा

Elective Course: 202

काव्यालंकार- भामह (प्रथम परिच्छेद), भामहः व्यक्तित्व, समय, कृतिओ; काव्यालंकारनी उपरेभा; काव्यना शब्दार्थ, वाक्य, गुण दोष, रीति रस अलंकार, प्रतिभा अने व्युत्पत्ति, काव्यनु वर्गीकरण अने व्याकरण

युनिट: 1 का.अ. प्रथम परिच्छेद कारिका 1थी 20

युनिट: 2 का.अ. प्रथम परिच्छेद कारिका 21थी 49

युनिट: 3 का.अ. प्रथम परिच्छेद कारिका 50थी 59 अने व्याकरण: अस्मद्, युष्मद् अने तद् सर्वनाम, तेमज बाल अने बाला जेवा अकारान्त पुल्लिङ्ग अने आकारान्त स्त्रीलिङ्ग शब्दोनां पष्ठी विभक्तिनां उपो साथे कृ, भू, अस्नां वर्तमानकाणनां उपोनो वाक्यप्रयोग; किम् (शु), उपरि, पुरतः, दक्षिणतः, अधः, पृष्ठतः- अव्ययोनो प्रयोग

युनिट: 4 भामहनु व्यक्तित्व, भामहनो समय, भामहनी कृतिओ, काव्यालंकारनी उपरेभा, परिच्छेद बे अने त्रणुनो टूंको सार

प्रश्नपत्रनी उपरेभा:

प्रश्न: 1 (युनिट अेकमांथी)

(अ) संदर्भ समजूती (अेमांथी यार) 8

(ब) सामान्य प्रश्न (अेमांथी अेक) अथवा टूंकनोध (अेमांथी अेक) 06

प्रश्न: 2 (युनिट अेमांथी)

(अ) संदर्भ समजूती (अेमांथी अेक) 4

(ब) सामान्य प्रश्न (1ना विकल्पे 1) अथवा टूंकनोध यारमांथी अे 10

प्रश्न: 3 (युनिट त्रणुमांथी)

(अ) टूंकनोध: (अेमांथी अेक) अथवा सामान्य प्रश्न (1ना विकल्पे 1) 4

(ब) व्याकरण विषयक प्रश्न 10

प्रश्न: 4 (युनिट यारमांथी)

सामान्य प्रश्न (1ना विकल्पे 1) अथवा टूंकनोध (यारमांथी अे) 14

प्रश्न: 5 (युनिट अेकथी यारमांथी)

(अ) MCQs 08

(ब) उेतुलक्षी प्रश्नो (जोडकां जोडो, भरुं-भोटुं, भावी जग्या) 06

संदर्भ ग्रंथ:

1. काव्यालंकार- आचार्य भामह
2. काव्यशास्त्रनी विचार परंपराओ- डॉ तपस्वी नान्दी, गुज. युनि. ग्रंथ निर्माण बोर्ड, अमदावाद
3. प्राचीन साहित्य भीमांसा-अेक आकलन, मू.वे. डॉ अशोक केणकर अनु. डॉ अरविंद भंडारी, गुजरात युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड, गुजरात राज्य, अमदावाद
4. History of Sanskrit Poetics- S K De, Calcutta (1976)
5. History of Poetics- P V Kane, MLBD, Delhi (1961)

Semester: IV

Core Course-

211

मालविकाग्निमित्रम्- मल्लिकवि कालिदास अने व्याकरण

युनिट: 1. अंक 1 अने 2, मल्लिकवि कालिदासनुं जवन, समय अने कृतिओ

युनिट: 2. अंक 3 अने 4, पात्रचित्रण, शैली

युनिट: 3 अंक 5 अने व्याकरण: अस्मद्, युष्मद् अने तद् सर्वनाम, तेमज बाल अने बाला जेवा अकारान्त-आकारान्त शब्दोनां सप्तमी विभक्तिनां रूपो साथे वस्, नृत् अने पठ् धातुनां वर्तमानकाणनां रूपोनां वाक्य प्रयोग; अत्र, तत्र, कुत्र, सर्वत्र, अन्यत्र- अव्ययोनो प्रयोग

युनिट: 4. मालविकाग्निमित्रनुं स्रोत अने कविजे करेवां परिवर्तनो, ऐतिहासिकता, मालविकाग्निमित्रनुं वस्तुगुंन, कालिदासनुं प्रकृतियित्रण, -नी उपमाओ

प्रश्नपत्रनी रूपरेखा:

प्रश्न: 1 (युनिट अंकमांथी)

(अ) अनुवाद (बेमांथी अंक) 04

(ब) संदर्भ समजूती (बेमांथी अंक) 03

(क) सामान्य प्रश्न अथवा सामान्य प्रश्न 07

प्रश्न: 2 (युनिट बेमांथी)

(अ) अनुवाद (बेमांथी अंक) 04

(ब) संदर्भ समजूती (बेमांथी अंक) 03

(क) सामान्य प्रश्न अथवा सामान्य प्रश्न 07

प्रश्न: 3 (युनिट त्रणमांथी)

(अ) सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (बेमांथी अंक) 4

(ब) व्याकरण विषयक प्रश्न 10

प्रश्न: 4 (युनिट चारमांथी)

सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (चारमांथी बे) 14

प्रश्न: 5 (युनिट अंकथी चारमांथी)

(अ) MCQs 7

(ब) छेतुलक्षी प्रश्नो (जोडकां, भरुं-भोटुं, भावी जग्या विगेरे) 7

संदर्भ ग्रंथ:

1. मालविकाग्निमित्रम्- Ed. By M.R. Kale, A.R.Sheth & Co. Bombay, 1968
2. मालविकाग्निमित्रम्- with Sanskrit Commentary of Katyavema, Ed. By Kashinath P. Parab, Nirnaysagar Press, Bombay (1924) (www.archive.org उपर उपलब्ध)
3. मालविकाग्निमित्रम् (हिन्दी अनुवाद) डॉ रमाशंकर पांडेय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन 2010
4. संस्कृत साहित्य का इतिहास- आचार्य बलदेव उपाध्याय
5. संस्कृत साहित्य का बृहद् इतिहास- वाचस्पति गैरोलो, चौखम्बा
6. History of Sanskrit literature- M. Winternitz
7. Kalidas- G.C.Zala, Sanskrit Seva Samiti, Ahmedabad (गुजराती अनुवाद पण उपलब्ध छे)
8. मल्लिकवि कालिदास- गुजरात विद्यासभा (डॉ. ई.अ. सोलोमन, श्री पी.सी.टवे वगेरे)
9. संस्कृत नाटकोनो परिचय- डॉ तपस्वी नान्दी, गुज. युनि. ग्रंथनिर्माण बोर्ड
10. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटियाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

Core Course-**212**

11. रचनानुवाद कौमुदी- कपिलदेव द्विवेदी- विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
 12. संस्कृत वाक्य संरचना- डॉ वसंतकुमार ભટ્ટ, सरस्वती पुस्तक ભંડાર

કાવ્યપ્રકાશ (ઉલ્લાસ 2 અને 10) **અલંકારો:** અપ્રસ્તુતપ્રશંસા, અતિશયોક્તિ, દૃષ્ટાન્ત પ્રતિવસ્તૂપમા, વ્યતિરેક, વિશેષોક્તિ, અર્થાન્તરન્યાસ, વ્યાજસ્તુતિ અને વ્યાકરણ

યુનીટ: 1. ઉલ્લાસ 2 કારિકા 1 થી 8

યુનીટ: 2. ઉલ્લાસ 2 કારિકા 9 થી 15

યુનીટ: 3. ઉલ્લાસ 10 અલંકાર: લક્ષણ વ્યાકરણ: બાલ અને બાલા જેવાં અકારાન્ત અને આકારાન્ત શબ્દોનાં સંબોધનનાં રૂપો સાથે લિખ્, અને પૃચ્છ ધાતુનાં વર્તમાનકાળ અને આજ્ઞાર્થનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; શીઘ્રમ્ શનૈઃ, સમ્યક્-અવ્યયોનો પ્રયોગ

યુનિટ: 4 અલંકાર: લક્ષણ અને સમજૂતી, વિરોધ અને સામ્ય

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

પ્રશ્ન: 1 (યુનિટ એકમાંથી)

(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન (બેમાંથી એક) 08

(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (ચારમાંથી બે) 06

પ્રશ્ન: 2 (યુનિટ બેમાંથી)

(અ) અલંકારની સલક્ષણ સમજૂતી (ચારમાંથી બે) 10

(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક) 04

પ્રશ્ન: 3 (યુનિટ ત્રણમાંથી)

(અ) અલંકારની સવિવરણ ઓળખ (બેમાંથી એક) 04

(બ) વ્યાકરણ વિષયક પ્રશ્ન 10

પ્રશ્ન: 4 (યુનિટ ચારમાંથી)

સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ 14

પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)

(ક) MCQs (કોઈ વિકલ્પ નહીં) 08

(ખ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (ખાલી જગ્યા, જોડકાં જોડો, સાચું-ખોટું) 06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. કાવ્યપ્રકાશ (મમ્મટનો કાવ્યવિચાર)- નગીનદાસ પારેખ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ (1987)
2. ભારતીય સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- પ્રો. ડૉ તપસ્વી નાન્દી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
3. પ્રાચીન સાહિત્ય મીમાંસા-એક આકલન, મૂ. લે. ડૉ અશોક કેળકર, અનુ. ડૉ અરવિંદ ભંડારી, ગુજ. યુનિ. ગ્રં.નિ.બોર્ડ, અમદાવાદ
4. History of Poetics- P V Kane, MLBD, Delhi (1961)
5. History of Sanskrit Poetics- S K De, Calcutta (1976)
6. આચાર્ય મમ્મટ- પ્રો. હુંદિરાજ સપ્તે, મ. પ્ર. હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, 1971
7. મમ્મટ- જગન્નાથ પાઠક, સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્લી
8. બૃહદ્ અનુવાદચન્દ્રિકા- ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસી દાસ, દિલ્લી
9. રચનानુવાદ કૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી, વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
10. સંસ્કૃત વ્યાકરણ સંચરના- ડૉ વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર

Core Course-**213**

કઠોપનિષદ્ (બીજો અધ્યાય) અને **વ્યાકરણ**

યુનીટ: 1. કઠોપનિષદ્: બીજો અધ્યાય: પ્રથમ વલ્લી; ઈશ અને કેન: પરિચય

યુનીટ: 2. કઠોપનિષદ્: બીજો અધ્યાય: બીજી વલ્લી; પ્રશ્ન અને મુંડક: પરિચય

યુનીટ: 3. કઠોપનિષદ્: ત્રીજો અધ્યાય: ત્રીજી વલ્લી; વ્યાકરણ એક હજાર સુધીનાં સંખ્યાવાચક વિશેષણોનો વાક્યપ્રયોગ; કૃ, ષૂ, અસ્નાં વિધ્યર્થનાં રૂપોનો

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; હેત્વર્થ અને સંબંધક ભૂતકૃદંતનો પ્રયોગ	
યુનીટ: 3. કઠોપનિષદ્: ત્રીજો અધ્યાય: ત્રીજી વલ્લી; વ્યાકરણ: એક હજાર સુધીનાં સંખ્યાવાચક વિશેષણોનો પ્રયોગ; કૃ, ભૂ અને અસ્નાં વિધ્યર્થનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; હેત્વર્થ અને સંબંધક ભૂતકૃદંતનો પ્રયોગ	
યુનીટ: 4 ઉપનિષદ્ સાહિત્ય, ઉપનિષદ્ પદનો અર્થ, ઉપનિષદોની સંખ્યા, કઠ-શીર્ષક, ઉપનિષદોનો સમય, ઉપનિષદોનું તત્ત્વજ્ઞાન અને કઠોપનિષદ્, કઠોપનિષદ્ પ્રથમ અધ્યાયનો પરિચય, કઠોપનિષદ્-મૂલ્યાંકન	
પ્રશ્ન: 1 (યુનિટ એકમાંથી)	
(અ) સવિવરણ મંત્ર અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
(બ) સામાન્ય પ્રશ્ન (1/2) અથવા ટૂંકા સામાન્ય પ્રશ્નો (2/1)	10
પ્રશ્ન: 2 (યુનિટ બેમાંથી)	
(અ) સવિવરણ મંત્ર અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
(બ) સામાન્ય પ્રશ્ન (1/2) અથવા ટૂંકા સામાન્ય પ્રશ્નો (2/1)	10
પ્રશ્ન: 3 (યુનિટ ત્રણમાંથી)	
(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન (1/2) અથવા ટૂંકા સામાન્ય પ્રશ્નો (2/1)	04
(બ) વ્યાકરણ વિષયક પ્રશ્ન	10
પ્રશ્ન: 4 (યુનિટ ચારમાંથી)	
(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન (1/2) અથવા ટૂંકા સામાન્ય પ્રશ્નો (2/1)	10
(બ) સવિવરણ મંત્ર અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
(અ) MCQs	08
(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (જોડકાં, ખરાં-ખોટાં, ખાલી જગ્યા વગેરે)	06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. કઠોપનિષદ્- શાંકરભાષ્ય સહિત, ગીતા પ્રેસ ગોરખપુર
2. The Upanishads Pt. 1 Vol. 1, F.Maxmuller, Motilal Banarasidaas, Delhi (1981)
3. The Philosophy of the Upanishads- Paul Deussen, Eng. Tr. By A.S.Geden, Oriental Publishers
4. The Religion and Philosophy of the Veda and Upanishads- A.B.Keith, Pt. 1, Vol. 32
5. ઉપનિષદોનું તત્ત્વચિંતન- વાસુદેવ શરણ અગ્રવાલ, સસ્તુ સાહિત્ય, અમદાવાદ
6. ઉપનિષદ્ વિચારણા- નર્મદાશંકર દેવશંકર મહેતા, આગમ નિગમ મંડળ, અમદાવાદ
7. બૃહદ્ અનુવાદચન્દ્રિકા- ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્લી
8. રચનાનુવાદ કૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી, વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
9. સંસ્કૃત વાક્ય સંચરના- ડૉ વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ

Elective Course-I 211

માલવિકાગ્નિમિત્રમ્ –મહાકવિ કાલિદાસ અને વ્યાકરણ

- યુનીટ: 1. અંક 1 અને 2, મહાકવિ કાલિદાસનું જીવન, સમય અને કૃતિઓ
- યુનીટ: 2. અંક 3 અને 4, પાત્રચિત્રણ, શૈલી
- યુનીટ: 3 અંક 5 અને વ્યાકરણ: અસ્મદ્, યુષ્મદ્ અને તદ્ સર્વનામ, તેમજ બાલ અને બાલા જેવા અકારાન્ત-આકારાન્ત શબ્દોનાં સપ્તમી વિભક્તિનાં રૂપો સાથે વસ્, નૃત્ અને પઠ્ ધાતુનાં વર્તમાનકાળનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; અત્ર, તત્ર, કુત્ર, સર્વત્ર, અન્યત્ર- અવ્યયોનો પ્રયોગ
- યુનીટ: 4. માલવિકાગ્નિમિત્રનું સ્ત્રોત અને કવિએ કરેલાં પરિવર્તનો, ઐતિહાસિકતા, માલવિકાગ્નિમિત્રનું વસ્તુગુંકન, કાલિદાસનું પ્રકૃતિચિત્રણ

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:	પ્રશ્ન: 1 (યુનિટ એકમાંથી)	
	(અ) અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક)	03
	(ક) સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન	07
	પ્રશ્ન: 2 (યુનિટ બેમાંથી)	
	(અ) અનુવાદ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક)	03
	(ક) સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન	07
	પ્રશ્ન: 3 (યુનિટ ત્રણમાંથી)	
	(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ (બેમાંથી એક)	04
	(બ) વ્યાકરણ વિષયક પ્રશ્ન	10
	પ્રશ્ન: 4 (યુનિટ ચારમાંથી)	
	સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે)	14
	પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
	(અ) MCQs	07
(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (જોડકાં, ખરું-ખોટું, ખાલી જગ્યા વિગેરે)	07	

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. માલવિકાગ્નિમિત્રમ્- Ed. By M.R. Kale, A.R.Sheth & Co. Bombay, 1968
2. માલવિકાગ્નિમિત્રમ્- with Sanskrit Commentary of Katyavema, Ed. By Kashinath P. Parab, Nirnaysagar Press, Bombay (1924) (www.archive.org ઉપર ઉપલબ્ધ)
3. માલવિકાગ્નિમિત્રમ્ (હિન્દી અનુવાદ) ડૉ રમાશંકર પાંડેય, ચૌખમ્બા સુરભારતી પ્રકાશન 2010
4. સંસ્કૃત સાહિત્ય કા ઇતિહાસ- આચાર્ય બલદેવ ઉપાધ્યાય
5. સંસ્કૃત સાહિત્ય કા વૃહદ્ ઇતિહાસ- વાચસ્પતિ ગૈરોલો, ચૌખમ્બા
6. History of Sanskrit literature- M. Winternitz
7. Kalidas- G.C.Zala, Sanskrit Seva Samiti, Ahmedabad (ગુજરાતી અનુવાદ પણ ઉપલબ્ધ છે)
8. મહાકવિ કાલિદાસ- ગુજરાત વિદ્યાસભા (ડૉ ઈ.એ. સોલોમન, શ્રી પી.સી.દેવે વગેરે)
9. સંસ્કૃત નાટકોનો પરિચય- ડૉ તપસ્વી નાન્દી, ગુજ. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
10. વૃહદ્ અનુવાદચન્દ્રિકા- ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્લી
11. રચનાનુવાદ કૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી- વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
12. સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના- ડૉ વસંતકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર

અથવા

પ્રતિજ્ઞાયૌગન્ધરાયણ- મહાકવિ ભાસ અને વ્યાકરણ

યુનીટ: 1. અંક 1 અને 2; શીર્ષક સમજૂતી, અંકનો પરિચય, પાત્રાલેખન

યુનીટ: 2. અંક 3 અને 4; ત્રિવેન્દ્રમ નાટકોનું કર્તૃત્વ, ભાસ સમસ્યા

યુનીટ: 3. ભાસ: સમય, કૃતિઓ; વ્યાકરણ: અસ્મદ્, યુષ્મદ્ અને તદ્ સર્વનામ, અને બાલ અને બાલા જેવા શબ્દોનાં સપ્તમી વિભક્તિનાં રૂપો સાથે વસ્, નૃત્ અને પઠ્ ધાતુનાં વર્તમાનકાળનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; અત્ર, તત્ર, કુત્ર, સર્વત્ર અન્યત્ર- અવ્યયોનો પ્રયોગ

યુનીટ: 4. પ્રતિજ્ઞા.નું વસ્તુગુંદન, કથાવસ્તુનું મૂળ અને

परिवर्तनो, भासनी नाट्यकला,
शैली, भासनांनाटकोमां तत्कालीन समाजनु चित्र, संस्कृत नाट्यसाहित्यमां
भासनुं प्रदान

प्रश्नपत्रनी रूपरेखा:

प्रश्न: 1 (युनिट अेकमांथी)	
(अ) अनुवाद (अेमांथी अेक)	04
(ब) संदर्भ समजूती (अेमांथी अेक)	03
(क) सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (अेमांथी अेक)	07
प्रश्न: 2 (युनिट अेमांथी)	
(अ) अनुवाद (अेमांथी अेक)	04
(ब) संदर्भ समजूती (अेमांथी अेक)	03
(क) सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (अेमांथी अेक)	07
प्रश्न: 3 (युनिट त्रलुमांथी)	
(अ) सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (अेमांथी अेक)	04
(ब) व्याकरण विषयक प्रश्न	10
प्रश्न: 4 (युनिट चारमांथी)	
सामान्य प्रश्न अथवा टूंकनोंध (चारमांथी अे)	14
प्रश्न: 5 (युनिट अेकथी चारमांथी)	
(अ) MCQs	08
(ब) डेतुलक्षी प्रश्नो (जोडकां, सायुं-जोडुं, जाली जग्या वगेरे)	06

संदर्भ ग्रंथ:

1. भासनाटकचक्र- गंगासागर राय, चौखम्बा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
2. प्रतिज्ञायौगन्धरायणम्- M R Kale, Motilal Banarasidaas, Delhi
3. भासः एक अध्ययन- बलदेव उपाध्याय
4. Pratijnayaugandharayana- Ed. Mahamahopadhyaya T. Gnapati Shastri, 1912; T.S>S. No with four Appendices
5. Plays Ascribed to Bhasa: Their Authenticity and Merits, C R Devdhar, Oriental Book Agency, Poona (1927)
6. Bhasa- V. Venkatachalam, Sahitya Academy, Delhi (गुज.अनु. डॉ गौतम पटेल)
7. Bhasa- A Study- A D Pusalkar
8. Bhasa's plays- A Critical study (reprint Ed.) Bharatiya Vidya Prakashana- T. Ganapati Shastry (1985)
9. प्रतिज्ञायौगन्धरायणम्- M R Kale, Motilal Banarasidaas, Delhi
10. महाकवि भास- डॉ नमियन्द्र जैन, मध्य प्रदेश हिन्दी ग्रंथ अकादमी, (1972)
11. प्रतिज्ञायौगन्धरायण- अनु. केशव लर्षट ध्रुव, अमदावाद 1923
12. संस्कृत वाक्य संरचना- वसन्तकुमार लट्ट, सरस्वती पुस्तक भंडार, अमदावाद

Elective Course-II- 212

काव्यप्रकाश (उल्लास 2 अने 10) अलंकारोः अप्रस्तुतप्रशंसा, अतिशयोक्ति, दृष्टान्त प्रतिवस्तूपमा, व्यतिरेक, विशेषोक्ति, अर्थान्तरन्यास, व्याजस्तुति अने व्याकरण

युनीट: 1. उल्लास 2 कारिका 1थी 8

युनीट: 2. उल्लास 2 कारिका 9थी 15

युनीट: 3. उल्लास 10 अलंकार: लक्षण, व्याकरण: बाल अने बाला जेवा अकारान्त अने आकारान्त शब्दोनां संबोधननां रूपो साथे लिख, अने पृच्छ धातुनां वर्तमानकाण अने आज्ञार्थनां रूपोनो वाक्यप्रयोग; अने शीघ्रम्, शनैः, अने सम्यक्- अव्ययोनो प्रयोग

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

યુનિટ: 4 અલંકાર: લક્ષણ અને સમજૂતી, વિરોધ અને સામ્ય	
પ્રશ્ન: 1 (યુનિટ એકમાંથી)	
(અ) સામાન્ય પ્રશ્ન (બેમાંથી એક)	08
(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (ચારમાંથી બે)	06
પ્રશ્ન: 2 (યુનિટ બેમાંથી)	
(અ) અલંકારની સલક્ષણ સમજૂતી (ચારમાંથી બે)	10
(બ) સંદર્ભ સમજૂતી (બેમાંથી એક)	04
પ્રશ્ન: 3 (યુનિટ ત્રણમાંથી)	
(અ) અલંકારની સવિવરણ ઓળખ (બેમાંથી એક)	04
(બ) વ્યાકરણ વિષયક પ્રશ્ન	10
પ્રશ્ન: 4 (યુનિટ ચારમાંથી)	
સામાન્ય પ્રશ્ન અથવા ટૂંકનોંધ	14
પ્રશ્ન: 5 (યુનિટ એકથી ચારમાંથી)	
(અ) MCQs (કોઈ વિકલ્પ નહીં)	08
(બ) હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (પાલી જગ્યા, જોડકાં જોડો, સાચું-ખોટું)	06

સંદર્ભ ગ્રંથ:

1. કાવ્યપ્રકાશ (મમ્મટનો કાવ્યવિચાર)- નગીનદાસ પારેખ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ (1987)
2. ભારતીય સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- પ્રો. ડૉ તપસ્વી નાન્દી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
3. પ્રાચીન સાહિત્ય મીમાંસા-એક આકલન, મૂ. લે. ડૉ અશોક કેળકર, અનુ. ડૉ અરવિંદ ભંડારી, ગુજ. યુનિ. ગ્રં.નિ.બોર્ડ, અમદાવાદ
4. History of Poetics- P V Kane, MLBD, Delhi (1961)
5. History of Sanskrit Poetics- S K De, Calcutta (1976)
6. આચાર્ય મમ્મટ- પ્રો. ઢુંઢિરાજ સપ્તે, મ. પ્ર. હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, 1971
7. મમ્મટ- જગન્નાથ પાઠક, સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્લી
8. વૃહદ્ અનુવાદચન્દ્રિકા- ચક્રધર નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસી દાસ, દિલ્લી
9. રચનાનુવાદ કૌમુદી- કપિલદેવ દ્વિવેદી, વિશ્વવિદ્યાલય પ્રકાશન, વારાણસી
10. સંસ્કૃત વ્યાકરણ સંચરના- ડૉ વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સસ્સ્વતી પુસ્તક ભંડાર

અથવા

સાહિત્ય દર્પણ (પરિચ્છેદ 6)- આચાર્ય વિશ્વનાથ

યુનિટ: 1. પરિચ્છેદ 6 (કારિકા 1-50)

યુનિટ: 2. પરિચ્છેદ 6 (કારિકા 51-81)

યુનિટ: 3. પરિચ્છેદ 6 (કારિકા 115-121); **વ્યાકરણ:** બાલ અને બાલા જેવા અકારાન્ત અને આકારાન્ત શબ્દોનાં સંબોધનનાં રૂપો સાથે લિખ્, અને પૃચ્છ ધાતુનાં વર્તમાનકાળ અને આજ્ઞાર્થનાં રૂપોનો વાક્યપ્રયોગ; અને શીઘ્રમ્ શત્તૈઃ, સમ્યક્- અવ્યયનો પ્રયોગ

યુનિટ: 4. આચાર્ય વિશ્વનાથ: પરિચય, કૃતિઓ, રચનાકાળ, સાહિત્યદર્પણ: પરિચય, ભારતીય નાટ્યશાસ્ત્રની પરંપરા, સંસ્કૃત નાટકની ઉત્પત્તિ અંગેના વિવિધ મતો, કાવ્યશાસ્ત્રના સંપ્રદાયો

પ્રશ્નપત્રની રૂપરેખા:

પ્રશ્ન: 1 (યુનિટ એકમાંથી)	
(અ) ટૂંકનોંધ (ચારમાંથી બે) અથવા સામાન્ય પ્રશ્ન (1/1)	10
(બ) કારિકાની સમજૂતી (બેમાંથી એક)	04
પ્રશ્ન: 2 (યુનિટ બેમાંથી)	

	(अ) काश्कानी समञ्जती (बेमांथी अेक)	04
	(ब) टूंकनोध (यारमांथी बे) अथवा सामान्य प्रश्न (1/1)	10
प्रश्न: 3	(युनलट त्रणुमांथी)	
	(अ) काश्कानी समञ्जती (बेमांथी अेक)	04
	(ब) व्याकरणु वलषयक प्रश्न	10
प्रश्न: 4	(युनलट यारमांथी)	
	(अ) सामान्य प्रश्न (1/1)	08
	(ब) टूंकनोध अथवा शब्दनोध (यारमांथी बे)	06
प्रश्न: 5	(युनलट अेकथी यारमांथी)	
	(अ) MCQs	08
	(ब) डेतुलकी प्रश्नो (जोडकां, ढावी जग्या वलगेरे)	06

संदर्भ ग्रंथ:

1. Sahitya Darpana- Vishwanath (paricchhed I-X) and History of Alankar literature- P V Kane, 1923
2. भारतीय नाट्यसौन्दर्य- डॉ मनोहर काले, हिन्दी माध्यम कार्यान्वय निदेशालय, दिल्ली विश्वविद्यालय (1993)
3. भारतीय नाट्यशास्त्रनी वलचारपरंपराओ- डॉ तपरवी नान्दी, युनल. ग्रंथनलर्माणु ओर्ड, अमडावाड
4. भरत नाट्यशास्त्र: अभलनय- डॉ मडेश चंपकवाल, युनलवलसलटी ग्रंथनलर्माणु ओर्ड, अमडावाड
5. अभलनवनो रस वलचार अने बीज लेषो- नगीनडास पारेण, गुर्जर ग्रंथरत्न कार्यालय, अमडावाड
6. बृहद् अनुवादचन्द्रिका- चक्रधर नौटलयाल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
7. रचनानुवाद कौमुदी- कपललदेव द्वलवेदी, विश्ववलद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
8. संस्कृत वाक्यसंयचना- डॉ वसन्तकुमार लूट, सरस्वती पुस्तक लंडार, अमडावाड

अभ्यासकम समलतल:

1. डॉ डलनेश माड्डी
2. डॉ मडेश मडेतल
3. डॉ डसमुण डलकर
4. डॉ रलजेश व्यास
5. डॉ मनुकुमार सुथार
6. डॉ जतेन्द्र डेवर